

Asia

Komission laajentumispaketti 2020: yleinen osuus ja maakohtaiset arviot

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio julkaisi 6.10.2020 vuotuisen laajentumispakettinsa, joka sisältää yleisosion sekä maakohtaiset raportit Montenegrosta, Serbiasta, Pohjois-Makedoniasta, Albaniasta, Kosovosta ja Turkista. Samassa yhteydessä komissio julkaisi Länsi-Balkanin talous- ja investointisuunnitelman.

Yleisten asioiden neuvoston on tarkoitus hyväksyä laajentumispakettia koskevat päätelmät marraskuussa.

Suomen kanta

Suomi yhtyy komission näkemykseen, jonka mukaan uskottava laajentumispolitiikka on geostrateginen investointi koko Euroopan rauhaan, vakauteen, turvallisuuteen ja talouskasvuun.

Laajentumispolitiikan tulee perustua tiukalle ehdollisuudelle ja asetettujen jäsenyyskriteereiden täysimääräiselle täyttämislle. Kukin jäsenyysprosessissa oleva maa etenee omien ansioidensa perusteella. Jokaista maata tulee arvioida sen oman edistymisen perusteella ja jokaisen EU-lähentymisessä tulee edetä sitä mukaa, kun lähentymiselle asetetut ehdot täyttyvät.

Kattavat ja johdonmukaiset oikeusvaltiosektorin uudistukset ovat laajentumispolitiikan ytimessä ja määräävät keskeisesti sen, miten jäsenyysneuvottelut etenevät. Jäsenyysprosessissa olevien maiden tulee saavuttaa aiempaa ripeämmin aitoja ja kestäviä tuloksia etenkin oikeusvaltiosektorilla ja muiden keskeisimpien jäsenyyskriteerien täyttämässä.

Jokaisella Länsi-Balkanin maalla on EU-jäsenyysperspektiivi. EU:n tulee pitää kiinni tästä sitoumuksesta ja Länsi-Balkanin maiden tulee pitää kiinni jäsenyysperspektiivin tuomista velvoitteista. Lähentymisperspektiivi on tärkeä signaali ennen kaikkea alueen nuorille, jotka odottavat EU:n lähentymistä ja jäsenyyttä. Jäsenyysperspektiivi tukee Länsi-Balkanin maiden yhteiskunnallista ja taloudellista kehitystä sekä alueellista ja

sisäistä vakautta. Laajentumispolitiikan kautta pääsemme vaikuttamaan maiden kehitykseen.

Suomi teki syksyllä 2019 EU:n neuvoston puheenjohtajana määrätietoisesti työtä jäsenyysneuvottelujen aloittamiseksi Albanian ja Pohjois-Makedonian kanssa, mikä edesauttoi neuvoston yksimielisyyden saavuttamista Kroatian puheenjohtajakaudella keväällä 2020.

Suomi katsoo, että keväällä 2020 neuvostossa hyväksytyyn laajentumispolitiikan uuden metodologian tarjoamat välineet tulee ottaa täysimääräisesti käyttöön.

Alueellinen yhteistyö ja hyvät naapuruussuhteet kuuluvat Länsi-Balkanin maiden EU-lähentymisen velvoitteisiin. Kahdenväliset kiistakysymykset tulee ratkaista jäsenyysprosessin ulkopuolella ja ennen jäsenyyden toteutumista.

Serbian ja Kosovon tulee normalisoida suhteensa velvoitteensa mukaisesti ja niiden tulee sitoutua suhteiden normalisointidialogiin, johon EU on investoinut merkittävästi. Suhteiden normalisointi tulee toteuttaa tavalla, joka vahvistaa alueellista vakautta ja Euroopan turvallisuutta. Suomi tukee aktiivisesti EU:n erityisedustaja Lajčákia Serbian ja Kosovon dialogin fasilitoinnissa.

EU:n ja Länsi-Balkanin maiden hallitusten tulee panostaa strategiseen viestintään Länsi-Balkanilla. EU-lähentymisen lisäksi tulee viestiä EU:n ja Länsi-Balkanin yhteistyöstä ja EU:n panostuksista alueelle. Länsi-Balkanin maiden hallitusten tulee kertoa avoimesti erityisesti EU-jäsenyyden vaatimuksista ja sen tarjoamista mahdollisuuksista.

EU ja Länsi-Balkanin maat ovat tehneet hyvää yhteistyötä Covid19-pandemiaan vastaamisessa. Yhteistyötä tulee kehittää edelleen ja muistaa pandemiatilanteen tuomat opit tulevaisuuden kriiseihin vastaamisessa.

Länsi-Balkania koskeva talous- ja investointisuunnitelma tarjoaa hyvän pohjan pitkän tähtäimen taloudelliseen toipumiseen ja EU:n ja Länsi-Balkanin taloussuhteiden syventämiseen. Suunnitelman toimeenpanossa tulee huomioida monipuolisesti vihreän siirtymän ja digitaalisuuden tuomat mahdollisuudet.

Länsi-Balkanin maat

Montenegron tulee edistyä nykyistä paremmin etenkin oikeusvaltiosektorin uudistuksissa. Oikeusvaltiota koskevien neuvottelulukujen väliarviointiehtojen täyttäminen on prioriteetti, johon Montenegron tulee panostaa.

Myös **Serbian** tulee edistyä nykyistä paremmin etenkin oikeusvaltiosektorin uudistuksissa ja panostaa etenkin oikeusvaltiota koskevien neuvottelulukujen väliarviointiehtojen täyttämiseen. Serbian tulee sitoutua täysimääräisesti Kosovon kanssa käytävään suhteiden normalisointidialogiin ja olla valmis hakemaan ratkaisua kaikkiin dialogissa käsiteltäviin kysymyksiin. Serbian tulee yhdenmukaistaa ulkopoliittikkansa täysimääräisesti EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan mukaiseksi hyvissä ajoin ennen jäsenyysneuvotteluiden päättymistä ja osoittaa yhdenmukaistamisessa uskottavaa edistymistä jo sitä ennen.

Pohjois-Makedonia on edistynyt uudistusten tiellä, mutta kestävien tulosten saavuttaminen edellyttää jatkuvaa sitoutumista yli puoluerajojen. Maan tulee jatkaa uudistustyötä ja tehokasta toimeenpanoa kiinnittäen erityistä huomiota perusoikeuksien

ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumiseen. Suomi korostaa, että oikeuslaitoksen itsenäisyys ja vastuuvollisuus tulee toteuttaa täysimääräisesti, eikä jaa täysin komission arviota nykyisestä tilanteesta.

Albania on tehnyt uudistuksia, mutta tärkeitä perusoikeus- ja oikeusvaltiouudistuksia on vielä tehtävä, jotta neuvoston asettamat ennakkoehdot hallitusten välisen konferenssin järjestämiseksi täytyisivät. Erityisesti vähemmistöjen asemaa on parannettava ja korruption sekä järjestäytyneen rikollisuuden vastaisiin toimiin on panostettava. Suomi korostaa, että Albanian tulee tehostaa uudistuksia, jotka koskevat oikeuslaitoksen toimivuutta ja oikeusjärjestelmäuudistuksen etenemistä, korruption vastaisia toimia ja julkishallinnon uudistamista. Suomi ei jaa täysin komission arviota nykyisestä tilanteesta näillä sektoreilla. Myös vaaliuudistuksen toimeenpanossa on vielä avoimia kysymyksiä.

Hakijamaa-aseman saaminen edellyttää **Bosnia-Hertsegovinalta** vielä perusteellisia uudistuksia EU:n määrittelemillä 14 prioriteettialueella. Maan tulee tehokkaammin pyrkiä täyttämään EU-lähentymisen kriteerit. Muuttoliiketilanne vaatii maalta erityisiä toimenpiteitä.

Kosovon tulee parantaa uudistustahtiaan, erityisesti oikeusvaltiosektorilla. Kosovon tulee sitoutua täysimääräisesti Serbian kanssa käytävään suhteiden normalisointidialogiin ja olla valmis hakemaan ratkaisua kaikkiin dialogissa käsiteltäviin kysymyksiin. Kosovon tulee sitoutua täysimääräisesti Kosovon erityistuomioistuimen toimintaan.

Turkki

Turkin etääntyminen EU:sta on edelleen jatkunut, eivätkä Turkin EU-lähentymiseen liittyvät uudistukset etene asianmukaisella tavalla. Monella osa-alueella kehitys on taantunut. Suomi on syvästi huolissaan Turkin oikeusvaltion, perusoikeuksien ja oikeuslaitoksen kehityksestä.

Turkin jäsenyysneuvotteluissa ei vallitsevissa olosuhteissa ole edellytyksiä edetä, mutta EU:n ei tule katkaista Turkin EU-jäsenyysprosessia. EU:n ja Turkin välisille suhteille jäsenyysprosessi on edelleen viitekehys, joka mahdollistaa Turkin kehityksen seurannan ja kriittisenkin vuoropuhelun.

Turkki on EU:lle tärkeä kumppani. Turkin kanssa tulee jatkaa vuoropuhelua ja yhteistyötä eri tasoilla. Muuttoliikeyhteistyö Turkin kanssa on EU:lle edelleen erityisen tärkeää.

Pääasiallinen sisältö

Laajentumispaketti sisältää maakohtaiset analyysit EU:n laajentumisprosessissa olevien maiden tilanteesta. Samassa yhteydessä julkaistiin Länsi-Balkanin talous- ja investointisuunnitelma.

Komissio toteaa, että uskottava laajentumispolitiikka on geostrateginen investointi koko Euroopan rauhaan, vakauteen, turvallisuuteen ja talouskasvuun. Laajentuminen perustuu tiukkaan mutta oikeudenmukaiseen ehdollisuuteen, ja kukin maa etenee omien ansioidensa mukaan. Laajentumisprosessi kannustaa maita muutokseen ja uudistuksiin.

Keväällä 2020 hyväksytty laajentumispolitiikan uusi metodologia tekee laajentumisprosessista uskottavamman, ennustettavamman ja dynaamisemman sekä lisää

neuvotteluiden poliittista ohjausta. Uudistukset keskeisimmillä aloilla – oikeusvaltio, demokraattisten instituutioiden toiminta, talous – nostetaan aiempaakin tärkeämpään asemaan laajentumisneuvotteluissa. Länsi-Balkanin maiden osalta painotetaan myös sovittelun, hyvien naapuruussuhteiden ja alueellisen yhteistyön edistämisen tärkeyttä.

Neuvosto päätti maaliskuussa 2020 avata jäsenyysneuvottelut Albanian ja Pohjois-Makedonian kanssa. Alueen merkityksestä kertoo myös uuden EU-erityisedustajan nimittäminen Serbia-Kosovo-dialogiin ja Länsi-Balkanin alueellisiin kysymyksiin.

EU:n ja Länsi-Balkanin maiden videohuippukokouksessa toukokuussa 2020 hyväksytty Zagrebin julistus vahvisti Länsi-Balkanin eurooppalaisen perspektiivin ja maiden sitoutumisen uudistuksiin. Uskottava sitoutuminen edellyttää myös selkeää viestintää ja uudistusten toimeenpanoa.

Turkki on EU:lle tärkeä kumppani ja yhteisiä intressejä on monilla aloilla, kuten muuttoliikkeessä, terrorismin vastaisissa toimissa, taloudessa, kaupassa, energia- ja liikennesektoreilla. Turkin etääntyminen EU:sta on edelleen jatkunut ja jäsenyysneuvottelut ovat pysähtyneet. Lukujen avaamiselle tai sulkemiselle ei ole perusteita.

Kaikki laajentumisprosessissa olevat maat ovat tehneet toimenpiteitä Covid19-pandemian leviämisen rajoittamiseksi ja sosioekonomisten vaikutusten ehkäisemiseksi. Häätätoimenpiteiden on kuitenkin oltava oikeasuhtaisia, ajallisesti rajattuja ja kunnioitettava perusoikeuksia.

EU on mobilisoinut Länsi-Balkanin tueksi yli 3.3 miljardia euroa sekä välittömänä tukena terveyssektorille että alueen talouden elvyttämiseen. Länsi-Balkanin maat on myös otettu mukaan hankkeisiin ja ohjelmiin, joihin normaalitilanteessa on pääsy vain EU-mailla.

Komission julkaisemalla Länsi-Balkanin talous- ja investointisuunnitelmalla pyritään vauhdittamaan alueen talouksien elpymistä pitkällä aikavälillä, tukemaan vihreää siirtymää ja digitaalista muutosta sekä edistämään alueellista yhdentymistä ja lähentymistä unioniin. Suunnitelma sisältää investointipaketin, jolla pyritään saamaan liikkeelle 9 miljardin euron rahoitus alueelle, sekä kymmenen kärki-investointihankkeen vihreän toimintaohjelman.

Maakohtaiset huomiot

Montenegro

Montenegron EU-jäsenyysneuvotteluissa on avattu 33/35 neuvottelulukua. Tarkastelujakson aikana Montenegro saavutti vain rajoitettua edistystä oikeuslaitosta ja perusoikeuksia koskevan neuvotteluluvun (neuvotteluluku 23) alaisissa uudistuksissa ja hieman edistystä oikeutta, vapautta ja turvallisuutta koskevan neuvotteluluvun (neuvotteluluku 24) alaisissa uudistuksissa. Komissio toteaa, että jatkossa prioriteettina tulee olla oikeusvaltiota koskevien neuvottelulukujen väliarviointiehtojen täyttäminen. Keskeisimmät edistystä vaativat sektorit ovat sanan- ja mediavapaus, korruption vastaiset toimet sekä oikeuslaitoksen ja muiden instituutioiden riippumattomuuden varmistaminen.

Montenegron neuvotteluissa on avattu liki kaikki neuvotteluluvut, mutta tällä hetkellä yhdenkään neuvotteluluvun sulkemisehdot eivät täyty täysimääräisesti.

Montenegro yhtyy täysimääräisesti yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alaan kuuluviin lausuntoihin ja neuvoston päätöksiin.

Montenegrossa järjestettiin parlamenttivaalit kesäkuussa. Vaalit sujuivat yleisesti ottaen asianmukaisesti, vaikka hallitsevan puolueen suosimista oli havaittavissa mediassa. Äänestysprosentti nousi ennätyskorkeaksi ja hallitusvalta todennäköisesti vaihtuu.

Serbia

Serbian EU-jäsenyysneuvotteluissa on avattu 18/35 neuvottelulukua. Komissio toteaa, että Serbian hallitus toteaa yhä, että EU-jäsenyys on strateginen tavoite, mutta hallituksen tulee kiinnittää enemmän huomiota objektiiviseen ja selkeään EU:ta koskevaan viestintään.

Komission mukaan Serbian edistyminen oikeusvaltiouudistuksissa ei ollut niin nopeaa eikä tehokasta kuin jäsenyysneuvotteluja käyvältä maalta voisi odottaa. Tarkastelujakson aikana Serbia saavutti vain erittäin rajoitettua edistystä oikeuslaitosta ja perusoikeuksia koskevan neuvotteluluvun (neuvotteluluku 23) alaisissa uudistuksissa ja hieman edistystä oikeutta, vapautta ja turvallisuutta koskevan neuvotteluluvun (neuvotteluluku 24) alaisissa uudistuksissa.

Serbian tulisi kiireellisesti nopeuttaa ja syventää uudistuksia etenkin seuraavilla aloilla: oikeuslaitoksen itsenäisyys, korruption vastaiset toimet, mediavapaus, sotarikosten käsittely ja järjestäytyneen rikollisuuden vastaiset toimet. Serbian tulisi pyrkiä myös täyttämään oikeusvaltiota koskevien neuvottelulukujen väliarviointiehdot.

Kosovo-suhteen normalisoinnissa Serbia on osoittanut sitoutumista uudelleen käynnistettyyn normalisointidialogiin, mutta sen tulee tehdä huomattavia lisätoimia ja edesauttaa suotuisan neuvottelu ympäristön syntymistä.

Serbia on EU:lle edelleen tärkeä kumppani kriisinhallintaoperaatioissa, mutta sen yhtymisen yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alaan kuuluviin lausuntoihin ja neuvoston päätöksiin on vieläkin alhaisella tasolla.

Serbiassa järjestettiin parlamenttivaalit kesäkuussa. Hallitsevat puolueet hallitsivat medianäkyvyyttä ja oppositio boikotoi vaaleja huolimatta Euroopan parlamentin välitysyhteyksistä. Uudesta parlamentista puuttuu toimiva oppositio.

Pohjois-Makedonia

Neuvosto päätti jäsenyysneuvotteluiden avaamisesta Pohjois-Makedonian kanssa maaliskuussa 2020. Samoihin aikoihin maasta tuli myös NATO:n jäsen.

Komission arvion mukaan Pohjois-Makedonia on osoittanut sitoutumisensa EU-laajentumisprosessiin ja maa on tehnyt uudistuksia erityisesti kesäkuussa 2018 neuvoston päätelmissä asetettujen ehtojen osalta. Uudistustyöhön on otettu mukaan oppositio, kansalaisyhteiskunta ja kansainvälisiä kumppaneita. Heinäkuun vaalit toteutettiin ETYJ:n arvion mukaan pääosin hyvin, mutta vaaleja koskevassa säännöstössä oli havaittavissa tiettyjä epäkohtia.

Uusi hallitus on sitoutunut erityisesti oikeusvaltiouudistuksiin, mukaan lukien järjestäytyneen rikollisuuden ja korruption vastaisiin toimiin. Uudistuksia on tehty, mutta Pohjois-Makedonian on edelleen tehostettava jo olemassa olevien strategioiden ja lakien toimeenpanoa. Pysyvä muutos edellyttää sitoutumista yli instituutio- ja puoluerajojen.

Parlamentin rooli poliittisen keskustelun foorumina on vahvistunut, mutta huolta herättää nopeutettujen menettelyiden lisääntynyt käyttö. Kansalaisyhteiskunnan osallistumisen edellytyksiä on edelleen parannettava. Tiedustelu- ja turvallisuusviranomaistoimintaa on uudistettu, mutta tiedustelun parlamentaarista valvontaa on vahvistettava.

Pohjois-Makedonia on jatkanut ulkopoliittikkaansa lähentämistä EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Komissio odottaa maan jatkavan Kreikan kanssa sovitun nimisopimuksen (nk. Prespan sopimus) ja Bulgarian kanssa tehdyn ystävyyssopimuksen toimeenpanoa.

Taloudellisten kriteerien osalta komissio arvioi maan talouden olevan hyvin edistynyt, mutta tarkastelujaksolla kehitys oli rajallista. Talouden kilpailukyvyyn ja elvyttämisen kannalta tärkeää olisi investoiminen koulutukseen ja infrastruktuuriin.

Albania

Neuvosto päätti jäsenyysneuvotteluiden avaamisesta Albanian kanssa maaliskuussa 2020.

Komissio katsoo, että Albania on osoittanut sitoutumistaan EU-laajentumisprosessiin. Huolimatta marraskuun 2019 tuhoisasta maanjäristyksestä ja Covid19-pandemiasta, maa on tehnyt töitä täyttääkseen ehdot, jotka neuvosto asetti maaliskuussa edellytykseksi ensimmäisen hallitustenvälisen konferenssin järjestämiselle. Ehdot liittyvät vaalilain ja oikeuslaitoksen uudistamiseen, korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden vastaisten toimien tehostamiseen ja perusteettomien turvapaikkahakemusten kuriin saamiseen.

Sopimus vaaliuudistuksesta saavutettiin kesäkuussa 2020, mutta komissio peräänkuuluttaa edelleen toimivampaa poliittista dialogia. Poliittista ympäristöä on leimannut voimakas vastakkainasettelu.

Albaniassa on uudistettu tuomioistuinlaitosta ja korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden tutkimiseksi on perustettu uusi toimielin, johon kuuluu myös erityinen syyttäjänvirasto. Myös kansainvälinen poliisiyhteistyö on lisääntynyt. Lisätoimia tarvitaan erityisesti rahanpesun kitkemiseksi. Tuomareiden ja syyttäjien uudelleenarviointiprosessi (nk. vetting) on tuottanut konkreettisia tuloksia.

Perusoikeuksien toimeenpanoa on monilta osin tehostettava, ml. vähemmistöjen oikeuksien sekä media- ja sananvapauden toteutumiseksi. Perusteettomien turvapaikkahakemusten määrä EU-maissa on vähentynyt, mutta on edelleen korkealla. Julkishallinnon uudistaminen on jatkunut, mutta lisätoimia tarvitaan edelleen.

Taloudellisten kriteerien osalta komissio arvioi Albanian edistyneen jonkin verran. Koronapandemia on tuonut esiin rakenteellisia heikkouksia ja kriisin taloudellinen lasku kääntää muutoin positiivisemmän suunnan. Kilpailukyvyyn hidasteena ovat puutteet tietotaidossa, osaamiskato ja heikko infrastruktuuri.

Albania on yhdenmukaistanut ulkopoliittikkansa EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan mukaiseksi.

Bosnia-Hertsegovina

Komission toukokuussa 2019 antama lausunto Bosnia-Herzegovinan vuonna 2016 jättämään EU-jäsenyushakemukseen, yhdessä neuvoston joulukuun 2019 päätelmien kanssa, toimii kattavana tiekarttana EU-lähentymisen vaatimien asteittaisten uudistusten toteuttamiseksi. Lausunto määrittelee 14 keskeistä prioriteettialuetta demokratian ja sen toimivuuden, oikeusvaltion, perusoikeuksien ja julkishallinnon uudistamisen aloilla. Jäsenyysneuvottelut voidaan avata vasta, kun tiekartassa määritetyt uudistukset on toteutettu.

Komission lausunnon mukaan edistystä on toistaiseksi saavutettu hyvin vähän, eikä maa ole edistynyt poliittisten jäsenyyskriteerien täyttämässä. Vaikeudet hallitusten muodostamisessa vuoden 2018 vaalien jälkeen johtivat pitkään pysähdystilaan. Positiivisina signaaleina ovat sopimukset paikallisvaalien järjestämisestä Mostarissa sekä kansallisesta sotarikosstrategiasta. Maan ulkopoliittikka on lähentynyt EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjauksia.

Oikeusvaltiokehitystä ei ole tapahtunut. Maan perustuslaki rikkoo edelleen Euroopan ihmisoikeussopimusta, eikä vaalijärjestelmä ole eurooppalaisten standardien mukainen. Oikeuslaitoksen ja julkishallinnon riippumattomuus on kyseenalainen, korruptio on laaja-alaista eikä järjestäytyneen rikollisuuden vastaisissa toimissa ole edistytty. Edistystä ei ole tapahtunut myöskään sanan- ja mediavapaudessa tai kansalaisyhteiskunnan toimintaympäristön parantamisessa.

EU kehottaa Bosnia-Hertsegovinaa ryhtymään pikaisiin toimenpiteisiin estääkseen muuttoliiketilannetta eskaloitumasta humanitaariseksi kriisiksi. Rikkomukset on tutkittava, maan on varmistettava tehokas viranomaisten koordinaatio ja luotava toimiva turvapaikkajärjestelmä.

Viiveet hallituksen muodostamisessa ja riittämätön yhteistyö liittovaltion ja entiteettien kesken on haitannut vakaan liiketoimintaympäristön luomista. Investoinnit koulutukseen ja infrastruktuuriin ovat välttämättömiä talouden elvyttämiseksi. Toimivan markkinatalouden luomisessa maa on vasta alkuvaiheessa.

Kosovo

Kosovo on potentiaalinen EU:n jäsenehdokasmaa. Se ei ole vielä jättänyt EU-jäsenyushakemusta.

Tarkastelukauden aikana Kosovossa järjestettiin parlamenttivaalit, hallitus vaihtui kahteen otteeseen ja maassa oli pitkään poliittisen hallituksen sijaan toimitusministeristö. Komissio toteaa, että Kosovo on edistynyt rajallisesti EU-lähentymisen vaatimien uudistusten toteuttamisessa. Komission mukaan Kosovon tulisi elvyttää uudistusprosessejaan ja tehostaa erityisesti korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden vastaisia toimia ja julkisen hallinnon uudistuksia.

Positiivisena käänteenä Kosovo poisti Serbiasta ja Bosnia-Hertsegovinasta tuleville tuotteille aiemmin asettamansa sadan prosentin tuontitullit.

Serbia-suhteen normalisoinnissa Kosovo on osoittanut sitoutumista uudelleen käynnistettyyn normalisointialogiin, mutta sen tulee tehdä huomattavia lisätoimia ja edesauttaa suotuisan neuvotteluympäristön syntymistä.

Turkki

Vallitsevissa olosuhteissa Turkin vuonna 2005 aloitetut EU-jäsenyysneuvottelut eivät etene. Uusia neuvottelulukuja ei voida tällä hetkellä harkita avattavaksi tai suljettavaksi. Turkin itsensä ilmaisema EU-jäsenyyteen sitoutuminen ei ole konkretisoitunut uudistuksina, eikä EU:n vakaviin huoliin Turkin demokratian, perusoikeuksien, oikeusvaltion ja oikeuslaitoksen kehityksen suhteen ole vastattu. Tilanne on komission arvion mukaan sen sijaan taantunut monella osa-alueella.

Vuoden 2016 vallankaappausyrityksen jälkeen vallinnut kahden vuoden poikkeustila päättyi heinäkuussa 2018, mutta heijastuu edelleen voimakkaan haitallisesti Turkin demokratian tilaan. Presidenttikeskeisen järjestelmän vahvistaminen on jatkunut ilman, että toimiva vallanjako toimeenpano-, lainsäädäntö- ja tuomiovallan kesken olisi varmistettu. Lisäksi Turkin poliittinen polarisaatio estää rakentavan parlamentaarisen keskustelun ja parlamentaarinen valvonta hallituksen suuntaan on edelleen heikkoa. Myös kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuudet ovat entisestään rajoittuneet. Komissio kiinnittää erityistä huomiota demokratian epäkohtiin Kaakkois-Turkissa.

Ihmis- ja perusoikeuksien tilan heikkeneminen on jatkunut. Komissio kiinnittää huomiota mm. toimittajien, kirjailijoiden, lakimiesten, akateemikkojen, ihmisoikeuspuolustajien ja laajemminkin kriittisten äänien seurantaan ja rajoittamiseen – myös kidutukseen ja pahoinpitelyihin liittyen on esitetty uskottavia väitteitä. Ilmaisuvapauden osalta vakava taantuminen on jatkunut, myös kokoontumis- ja yhdistymisvapauden tilanne on heikentynyt. Haavoittuvimpien ryhmien ja vähemmistöjen oikeudet tarvitsevat parempaa suojelua.

Myös Turkin oikeusjärjestyksen osalta komissio arvioi kehityksen edelleen taantuneen. Erityisesti oikeuslaitoksen itsenäisyyteen liittyy syviä huolia. Myös korruptionvastainen taistelu on Turkissa varhaisessa vaiheessa eikä edennyt tarkasteluajanjaksolla. Järjestäytyneen rikollisuuden vastaisessa toiminnassa Turkki saavutti rajallista edistystä. Julkisen hallinnon uudistaminen osalta komissio arvioi Turkin olevan kohtalaisesti edistynyt, mutta tarkastelujaksolla myös tämä osa-alue on taantunut.

Komissio toteaa, että Turkin ulkopolitiikka on enenevässä määrin ristiriidassa EU:n prioriteettien kanssa. Jännitteet mm. itäisen Välimeren alueella, erityisesti Turkin Kreikkaa ja Kyprosta koskevien toimien seurauksena, ovat tarkasteluajanjaksona kasvaneet. Niinkään Turkin toiminta Syyriassa ja Libyassa heikentävät EU-Turkki – suhdetta.

Komissio toteaa Turkin jatkaneen merkittävää toimintaansa lähes neljän miljoonan pakolaisen vastaanottamisessa. Myös Turkin ja EU:n hedelmällinen yhteistyö Turkin pakolaisavun välineen (*Facility for Refugees in Turkey*) puitteissa on jatkunut. Yleisesti ottaen vuoden 2016 EU-Turkki -julkilausuman mukainen yhteistyö on ollut tuloksellista, huolimatta Turkin keväällä 2020 Kreikan maarajan suuntaan kohdistamasta paineesta.

Taloudellisten kriteerien osalta komissio arvioi Turkin talouden olevan hyvin edistynyt, mutta tarkasteluajanjaksolla lisäedistystä ei tapahtunut ja sen toimivuuteen liittyy vakavia huolia. Turkki on saavuttanut rajoitettua edistystä ja on hyvällä tasolla saavuttaakseen valmiuden vastata kilpailupaineisiin ja markkinavoimiin EU:ssa. Yleisesti EU-jäsenyyden velvoitteisiin liittyen Turkki on jatkanut yhdenmukaistamista EU acquis'n suhteen, vaikkakin erittäin rajallisella vauhdilla ja sirpalemaisesti.

Kansallinen valmistelu

Ulkosuhdejaosto 19.10.2020
EU-ministerivaliokunta 23.10.2020

Asiakirjat

2020 Communication on EU Enlargement Policy COM(2020) 660 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Keijo Karjalainen, UM, keijo.karjalainen@formin.fi, 0295 352 030
Heli Pietilä, UM, heli.pietila@formin.fi, 0295 351 422
Aleksi Vakkuri, UM, aleksi.vakkuri@formin.fi, 0295 350 627
Markku Lampinen, UM, markku.lampinen@formin.fi, 0295 350 164

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
